

ཨ། འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་

ཆོས་ཀྱི་མཆོད་པ་

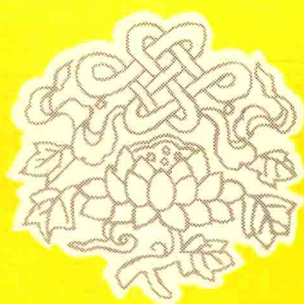
འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་

འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་འོ་དྲུག་པ་མཆོད་པ་

ཨ། རོད་ཀྱི་བྱང་ག།

西藏唐卡

བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཤིག་དངོས་དོ་དམ་ཕྱ་ཡོན་སྒྲུབ་ཁང་གིས་བསྐྱེད།

ཤིག་དངོས་དཔེ་སྐྱུབ་ཁང་ནས།

西藏唐卡

西藏自治区文物管理委员会编

文物出版社出版

(北京五四大街29号)

北京精美印刷厂印刷

文物出版社印刷厂

新华书店北京发行所发行

一九八五年一月第一版第一次印刷

787×1092 1/8 印张 25 统一书号 8068·1350

定价：95元

ཐེང་གཞི།

ཐོད་རིགས་ནི་རང་ཀྱལ་དུ་མི་རྒྱུ་ཡུན་རིང་ལྷན་པའི་མི་རིགས་ཤིག་
ཡིན། ཐོད་རིགས་མི་དམངས་ཚོས་གསར་གཏོད་བྱས་པའི་འོད་སྟངས་འཕྲོ་
བའི་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ནི་ཁྱད་པར་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གནས་ཀྱི་ལ་བཞག་
དངོས་ཐུག་གི་གཞི་ཆེན་ལྟ་བུ་ཆ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བས་ག་ནི་ཐོད་རིགས་
ཀྱི་རིག་གནས་ཁོད་དུ་སྐད་གསུངས་ལྷན་པའི་ཚོས་ལྷགས་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་རིགས་
ཤིག་ཡིན།

ཐོད་ཀྱི་བས་ག་ནི་ཚོན་ཁ་ཅན་གྱི་གོས་ཆེན་ལས་གོང་ག་ཤམ་བཏང་
བ་དང་སྒྲིལ་ཤིང་བསྐར་བའི་རི་མོ་ཞིག་ཡིན། དེས་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཚོས་
དང་། ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་རྣམ་པ། ཡུན་མང་མ་ཡིན་པའི་སྐྱུ་ཅལ་གྱི་ཉམས་
འཁྱར་བཅས་ལྷན་ཡོད་པས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ཐོད་རིགས་མི་.....
དམངས་ཚོས་ཅ་ཆེན་ནོར་བུ་ཞིག་དུ་བརྗེ་གི་ཡོད།

བས་གའི་གཞི་རྣམ་པ་སྐྱོ་ཚགས་ཡོད་ཅིང་། མང་ཆེ་བ་ནི་རས་དང་
ཤོག་ཤུའི་ཐོག་ཚོན་གྱིས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན། དེས་མ་ཆད་དུ་དང་འཆོམ་
དུ་མ་དང་། འབག་དུ་མ། གོས་ཆེན་བཟུངས་བཟུངས་མ། གོས་སྒྲིག་
མ་སོགས་ཀྱི་བས་གའང་ཡོད། ཚོན་བྲིས་ནི་ཤིང་སྐྱོམ་སྟེང་རས་གཞི་རྒྱང་
ནས་སྒྲིན་རྒྱར་སྒྱར་བའི་ཀ་རག་བྱུག་ཅིང་། རྩ་བ་འཇམ་པོས་དབྱར་ནས་
གཞི་འཇམ་པོར་བྱར་བའི་སྟེང་རི་མོ་བྲིས་པ་ཞིག་དང་། འཆོམ་དུ་མ་
ནི་སི་ཤན་སྐྱོ་ཚགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡར་ཕྱིན་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། རི་
ཁྱད་དང་། མི། མེ་རྟག་འདབ་ཆགས། བཅིལ་ཁང་། ཐོག་ཅེགས་
ཅན་གྱི་ཁང་བཟང་སོགས་ཡར་ཕྱིན་བརྒྱབ་པ་ལས་བྱུབ་པ་ཞིག་དང་།

འབག་དུ་མ་ནི་སི་ཤན་གྱིས་སྐྱུ་སྟེན་བྱས་ནས་བཟུངས་པའི་མེ་རྟག་.....
འབྱར་ཐོན་མ་ཞིག་ཡིན། གོས་སྒྲིག་མ་ནི་ཚོན་ཁ་ཅན་གྱི་གོས་ཆེན་སྐྱོ་
ཚགས་ལས་མི་ལ་སོགས་པའི་རི་མོ་དུས་ནས་བསྒྲིགས་པ་ཞིག་ཡིན། གོས་
ཆེན་བཟུངས་བཟུངས་ཀྱི་བས་གར་སྐྱུ་སྟེན་སྟེན་པའི་བྱེད་བྱས་སྐྱད་དེ་ཚོན་
ཁ་ཅན་གྱི་སྐྱུ་དེ་དག་གིས་སྐྱུ་རིས་ཀྱི་རི་མོ་དཔོན་མཁོ་ལྟར་སྐྱུ་དང་...
སྟེལ་སྐྱབས་བཞོན་རིས་དང་འདྲ་བའི་ཉམས་འཁྱར་ལྷན་ཞིང་ཁམས་དངས་
ལ་འབྱར་ཐོན་གྱི་རྣམ་པ་ལྷན་ཡོད། སི་ཤན་ལས་འབག་པའི་རི་མོ་སྐྱུ་
ཅལ་དེ་ནི་རང་ཀྱལ་གྱི་དམིགས་བསལ་ཁྱད་ཚོས་ལྷན་པའི་བཟོ་ཅལ་ཞིག་
ཡིན་ཞིང་། བས་ག་དེ་དག་ལ་རི་མོ་མཚན་བྱ་བ་ཀོད་སྒྲིག་ལེགས་པ་

དང་། ཞིབ་ཐུང་། ཚོན་མདངས་བཟུང་། སྐྱས་ཀ་ལེགས་པ་བཅས་ལ་
བརྟེན་སྐྱུ་རིས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་ལྷན་པ་དང་། ལ་ལས་
ད་དུང་ཚོས་གཞི་འདྲ་མཉན་གྱི་རི་མོ་ཐོག་རིན་ཆེན་སྐྱོ་ཚགས་སྟེང་བརྒྱས་
གྱིས་བརྒྱན་སྐྱབས་འོད་མདངས་རྣམ་པར་བཟུང་ཞིང་དེ་བས་མཛེས་ཤིང་
ཡོད་དུ་འོང་བ་ཞིག་མཚན་བྱུང་། ཐོད་ཀྱི་བས་ག་འབག་དུ་མ་མང་ཆེ་བ་
ནི་མེས་ཀྱལ་ནང་ཁྲལ་ནས་ཆེད་མངགས་བཟོས་པ་ཞིག་དང་། དེའི་ནང་ནས་
མང་ཀྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་གཟུང་ལོ་དང་། བྱེན་ཏུ་སྐབས་ཐོད་ལ་དར་
ཁུབ་བྱང་མང་གོས་ཡིན། དེ་རྒྱུ་ཐོད་ཀྱིས་ཁྱད་བས་ག་འཆོམ་དུ་མ་དང་
གོས་སྒྲིག་མ་བཟོ་བྱུང་གི་ཡོད། དེ་མཉན་ད་དུང་སྐང་ལེབ་ཐོག་བདེ་བར་
གཤེགས་པའི་སྐྱུ་བརྟན་བཞོན་དེ་དར་གོས་སྟེང་པར་སྐངས་ནས་དེ་ལ་སྐྱུ་
མདོག་གི་རྣམ་པ་དང་མཐུན་པའི་ཚོས་མདངས་སྐྱོ་ཚགས་སྐྱས་ཤིང་མཛེས་
སྐྱུ་ཡིད་འོང་ལྷན་པའི་བས་ག་བཟོས་པ་དེ་རིགས་ལ་རི་མོ་འཕྲི་སྐྱངས་
ཞིབ་ཐུང་། བཞོན་སྐྱུ་སྐྱངས་ལེགས་པ། མཚལ་དང་སྐྱུ་ཚས་པར་ལེན་
པ། ཚོན་བཟང་། གོང་ག་ཤམ་བཟོ་བ་སོགས་ཀྱི་ལས་རིམ་ཁ་ཤས་བརྒྱད་
དཔོན་གྱི་ཡོད།

བས་གའི་འབྱར་ཁྲལ་སྐངས་བས་སྐྱུ་མཐུད་རྟོགས་ཞིབ་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱ་
སྐྱུ་ཡིན་མོད། འདིར་རི་མོ་སྐྱུ་ཅལ་ཐོག་ནས་བཤད་ན་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཏུ་
ལམ་ཐུར་ཀྱལ་སྟོན་ནས་བཤད་ཆོག དེ་ཡང་ཆབ་མདོ་མཁར་རི་རྩ་ཆས་
གསར་པའི་སྐབས་ཀྱི་གནའ་ཀྱལ་ནས་ཐོན་པའི་རིག་དངོས་ཐོག་གདོད་མའི་
སྐྱོ་ཚགས་ཀྱི་རི་མོ་སྐྱུ་ཅལ་མཚན་ཡོད་པ་དང་། སྐྱུ་ལོ་དུས་རབས་
བདུན་པའི་དུས་འཁོར་ཐུར་ཀྱལ་རབས་བྱང་ནས་བཅན་པོ་སྟེང་བཅན་
མཁ་པོས་(སྐྱུ་ལོ་༤༡༠ནས་༤༥༠བར) ཐོད་ཡངས་གཅིག་ལྱར་གནང་སྟེ་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་ལུ་གསར་པ་ཞིག་གཏོད་གནང་མཛད། སྐྱུ་རྩིང་དུ་བལ་བཟའ་ཁྱི་
བཅུན་དང་། རྒྱ་བཟའ་ལུན་ཤིང་ཀོང་རྩ་ཁབ་དུ་བསུས་སྐྱབས་ཆབ་སྟེད་
དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བྱ་སྐྱུར་གྱུགས་སྟོན་
ཐོབས་པ་རེད། ཀོང་རྩ་གཉིས་ཐོད་དུ་ཐོབས་སྐབས་སྐྱུ་བལ་གཉིས་ནས་
སངས་རྒྱས་ཆོས་དཔེ་དང་། བཟོ་ཅལ། སྐར་ཅིས། སྐན་གཞུང་བཅས་
འཕྲོ་ཆེན་ཞིག་འབྱར་ཡོང་བ་དང་། དེ་བཞིན་ལག་ཤེས་པ་མང་པོ་ཞིག་
ཁྱེད་ཡོད་པར་བརྟེན་ཐོད་ཀྱི་རིག་གནས་གོང་འཕེལ་འཕྲོ་རྒྱར་དག་མཚན་

ལྷན་པའི་སྐུལ་འདེད་ཀྱི་རྒྱལ་པ་ཐོན་ཡོད། སྤར་རྒྱལ་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་
རྗེས་སུ་ཡུམ་བྱ་ཐ་མཁར་དང་། ཅེ་པོ་བྱང་། བ་པོ་ཁ། བྱམས་པ་མི་
འབྱར་སྤྱིང་། མཆིམས་པོ་སྒྲ་རལ། བྱག་དམར། འཕང་ཐང་སྐགས་
མཛེས་སྐྱུག་ཡིད་འོང་ལྷན་པའི་པོ་བྱང་རིམ་བཞིན་བསྐྱུན་པ་དེ་དག་གི་
ཡར་ལས་ཀྱི་ཁྱོན་ནི་སྤར་བྱང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། བརྗེད་ཆགས་ལྟ་
ན་སྐྱུག་པའི་པོ་བྱང་དེ་དག་ལ་མཛེས་སྐྱུག་སྤུས་ཆེད་རིམ་འབྲི་མཁན་
ཡང་སྤར་ལས་མང་བ་ཞིག་དཔོན་སྐབས་བོད་ཀྱི་རིམ་འབྲི་སྐྱུ་རྩལ་གོང་
འཕེལ་འགྲོ་རྒྱུ་སྐུལ་འདེད་ཐེབས་ངེས་རེད། སྤར་ལའི་ཐ་མ་སྐྱུ་ཐུང་ལྟ་
པས་བཙམས་པའི་དྭགས་ཆག་ཤེལ་དྭགས་མེ་ཁོང་ལས་“ཆོས་རྒྱལ་ཉིད་”
ཀྱི་གངས་མཆལ་གྱིས་བྱིས་པའི་དཔལ་ལྷ་མོའི་ཐང་སྐྱུ་ནང་གི་ཤེལ་ཤེས་
སེམས་དཔའི་རྩལ་དུ་བྱས་ནས་ད་ལྟའི་འབྱར་སྐྱུ་ཁོ་ཆགས་བརྗེད་པའི་ནུས་
འབྱར་ཅན་འདི་ཉིད་མཆལ་པ་ཁྱི་དཔོན་གྱི་དུས་སྐུལ་སྐྱུ་མགོ་བྱ་བ་ཞིས་
བཞེངས།” ཞེས་པར་ལྟར་ན་སྤར་བཙམ་སྐུ་པོས་བྱིས་པའི་ཐང་ག་དེ་
ད་ལྟ་མཐོང་རྒྱ་མེད་ནའང་བོད་ཀྱི་རིམ་འབྲི་འཕེལ་རིམ་ལ་གཞིགས་ན་
སྐབས་དེར་ཐང་ག་འབྲི་སྤུས་ཀྱི་རིམ་འབྲི་སྐྱུ་རྩལ་གསར་པ་ཞིག་ཐོན་པ་ནི་
གཏན་འཁེལ་བྱས་ཆོག དེ་ཡང་ལྷན་རིང་གོང་འཕེལ་བྱང་བའི་ཐེབས་བྱིས་
ཀྱི་སྐྱུ་རྩལ་དེ་མང་གཞིར་བྱས་པ་མ་ཟད། དེ་ལས་གལ་ཆེ་བ་ཞིག་ནི་སངས་
རྒྱུ་རྩལ་ལྟགས་བོད་དུ་དར་བར་བརྟེན་ཆོས་ལྟགས་དང་འབྲེལ་བའི་རིམ་འབྲི་
སྐྱུ་རྩལ་ཡང་ཆབས་ཅིག་གོང་འཕེལ་བྱང་བས་རེད། སྐབས་དེར་ཐེབས་བྱིས་
ཁོ་ནས་སྐྱུ་ཆོགས་ཀྱི་དཔོན་མཁོ་དང་འཆམ་མི་སྐབས་སྐབས་རང་གི་འདོད་སྡེ་
ལྟར་བྱིས་ཆོག་པ་དང་། འགལ་བདེ་ལ་ཉར་སྤྱོད་པ། ཆོས་ལྟགས་ཀྱི་དྲིལ་
བསྐྱགས་ལའང་ཡན་པའི་ཐང་གའི་རིམ་འབྲི་འབྲི་སྤུས་གསར་པ་དེ་ཐོན་པ་
རེད། དེ་ནས་བཟུང་སངས་རྒྱུ་རྩལ་ལྟགས་དར་བྱུང་ཆེ་བའི་བོད་ལ་ཐང་
ག་དང་ཐེབས་བྱིས་ཀྱི་རིམ་འབྲི་ལྟར་སེམས་མི་འདྲ་བ་དེ་གཉིས་མཉམ་དུ་
གོང་འཕེལ་བྱང་ནས་བོད་ཀྱི་རིམ་འབྲི་པོ་རྒྱུས་ཐོག་ལྟ་བུས་ཆོག་མི་ཤེས་
པའི་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལྟ་བུ་ཞིག་དུ་བྱར།

སྐྱུ་པའི་དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་དུས་དཀྱིལ་ནས་དུས་རབས་དྲུག་
པའི་དུས་འགོའི་བར་ཁྱི་སྤར་ཐེ་བཙན་དང་ཁྱི་རལ་པ་ཙན་གྱི་སྐབས་སུ་
སྤར་རྒྱལ་གྱི་རྒྱལ་པོ་འཁོར་བཙན་གྱིས་སངས་རྒྱུ་རྩལ་ལྟགས་ལ་རྒྱལ་
སྤྱོད་ཀྱིས་ཆེན་བྱས་ནས་དཔོན་པ་དུ་མ་བཏབ་པ་ལ་ཐེབས་བྱིས་དང་ཐང་
གའང་དེ་དང་འཆམ་པའི་འཕེལ་རྒྱུ་བྱང་ཡོད། སྤར་རྒྱལ་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་
དུས་མཚུག་ལ་བཙན་པོ་ཐུང་དར་མས་སངས་རྒྱུ་རྩལ་ལྟགས་སྐབས་ཉི་
དཔོན་པ་མང་པོ་ཞིག་ཅ་བཟླག་དུ་བཏང་ནས་དཔོན་པའི་ནང་གི་ཐེབས་
བྱིས་དང་ཐང་ག་སྐགས་རིག་གནས་དངོས་རྗེས་ལའང་གཏོར་བཞིག་ཆབས་
ཆེན་བྱང་བ་རེད། དེ་རྗེས་དམག་འཁྲུག་ཡང་ཡང་བྱང་བའི་རྒྱུ་གྱིས་སྤར་
རྒྱལ་སྐབས་ཀྱི་ཐེབས་བྱིས་དེ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་བསམ་ཡས་སྐགས་
གནའ་རབས་ཀྱི་དཔོན་པའི་ནང་ནས་རགས་རིམ་དང་གནའ་བོའི་ཉམས་
འབྱར་ལྷན་པའི་རིམ་པོ་བྱང་ལས་མཐོང་རྒྱ་མེད་པ་མ་ཟད། ཉིས་དབང་

གིས་གནས་སྐབས་པའི་ཐང་གའང་ད་ཅང་གིས་མཐོང་དཔོན་པར་བྱར་པ་
རེད།

སྐྱུ་པའི་དུས་རབས་དྲུག་པའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་སྤར་རྒྱལ་རྒྱལ་རབས་
ཅ་མེད་དུ་སང་རྗེས་བོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་འདི་ཉིད་དུས་ལྷན་རིང་པོའི་ནང་ཁ་
བལ་དང་བཙན་བཟུང་གི་གནས་སུ་བྱར་བས་སྐྱུ་ཆོགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་
ལ་གཏོར་བཞིག་ཆབས་ཆེན་བྱང་བ་དང་། རིག་གནས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་
ཆད་དེ་དཔལ་པོར་བྱར་རོ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་བོད་ས་གནས་ཀྱི་ས་སྐྱ་
བདག་ཆེན་གྱིས་ཡོན་གོང་མའི་བཀའ་བཞེན་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་དོ་དམ་བྱེད་
པ་དང་། ཡོན་གོང་མས་བསྐྱོས་པའི་ཁྱི་སྤར་བཙན་གསུམ་གྱི་འགོ་གཙོར་
བྱར་བྱང་། ས་སྐྱ་བས་བོད་ཡོངས་གཅིག་བྱར་བཙོ་མི་སྐབས་སྐབས་ཁྱི་
སྤར་སེམས་སྤུས་བཙན་གྱི་རང་བཙན་རང་བཞིན་ཡོད་པས་རིམ་འབྲི་སྐྱུ་
རྩལ་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བའི་གོམ་སྐབས་ཀྱང་དེ་ཅུ་ཆེན་པོ་མེད། དེར་
བརྟེན་སྤར་དང་ཡོན་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཐང་ག་ད་ཅང་མཐོང་དཔོན་པ་
ཞིག་ཡིན། དེ་བའི་དེའི་ནང་སྤར་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཐང་ག་གསུམ་བསྐྱས་
ཡོད་པའི་ནང་གི་གཉིས་ནི་མེས་རྒྱལ་ནང་ཁུལ་ལ་ཆེད་དུ་བཙོས་པའི་གོས་
ཆེན་བཀྲས་བཏགས་ཀྱི་ཐང་ག་ཡིན་ཞིང་། གཅིག་ནི་བྱིས་ཐང་ཡིན། ཡོན་
རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཐང་ག་གཉིས་རང་བདམས་ཡོད་པས་གཅིག་ནི་སྐྱུ་
རས་གཟིགས་བཟུང་བ་ཙན་གྱི་སྐྱུ་བརྟན་ཡིན་པ་དང་དུས་སྐབས་དེའི་ཐང་
གའི་དཔེ་མཆོན་ཞིག་ཡིན། དེའི་བྱིས་ཆ་རྒྱ་དང་བྱང་མཛེས་ཉམས་དོད་པོ་
དེ་ཅུ་མེད་དུང་ནུས་པར་བཀྲ་བའི་ཆོས་གཞིར་བརྟེན་ནས་བརྗེད་བྱ་གཙོ་
པོ་མཆོན་སྐབས།

མང་དང་ཆིང་རྒྱལ་རབས་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཀྱང་དབྱང་སྤྱིད་
གཞུང་གིས་བོད་ས་གནས་ལ་དབང་བསྐྱར་བྱ་རྒྱུར་ཀྱགས་སྒྲན་རྒྱག་ཆེད་
བོད་ཀྱི་འགོ་པར་གོ་གནས་དང་འཇའ་ས་སྤྱད་པའི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་ཡོད་
ཅིང་། མིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་ཁང་ཞེས་པའི་གོ་མིང་བརྒྱད་སྤྱད་པ་དང་།
ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱིས་སྤར་ལའི་ཐ་མ་དང་། པཱ་ཆེན། དེ་བཞིན་དུ་ཐོག་
བྱ་ཞེས་པའི་གོ་མིང་སྤྱད་དེ་དོ་དམ་དེ་རིགས་དངོས་སུ་ལག་ལེན་བསྐྱར་
སྐབས་བོད་ཀྱི་སྐྱུ་ཆོགས་བདེ་འཇགས་ཡོང་རྒྱ་དང་། དཔལ་འབྱོར་དང་
རིག་གནས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་རྒྱུར་ཡན་ཐོགས་བྱང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་ཐང་
གའི་སྐྱུ་རྩལ་དེའང་གོང་དུ་འཕེལ་ནས་ཡང་ཅེར་མོན་ཡོད། དུས་སྐབས་
དེའི་ཐང་གར་བྱང་ཆོས་གཙོ་པོ་གསུམ་ཡོད་པ་ལྟེ། ཐང་གའི་བྱང་ས་ཆད་
མཛན་གསལ་དོད་པོས་མང་དུ་བྱིན་པ་དང་གཅིག་ཉམས་འབྱར་མི་འདྲ་
བའི་རིམ་འབྲི་ལྟགས་ཆགས་པ་དང་གཉིས། རིམ་འབྲི་སྐྱུ་རྩལ་ཐོན་པ་
དང་གསུམ་མོ། ད་ལྟ་གནས་ཡོད་པའི་ཐང་ག་དེ་དག་ནང་གི་ཆོས་མང་ཆེ་
བ་ནི་སྐབས་དེ་དུས་བྱང་བ་ཞིག་རེད།

བོད་ལ་རིམ་འབྲི་ལྟགས་མི་འདྲ་བ་ཐོན་པ་དེ་ནི་རིམ་ལྷན་རིང་གོང་
དུ་འཕེལ་བའི་འབྲས་བྱ་ཞིག་ཡིན་ལ། རིམ་འབྲི་སྐྱུ་རྩལ་དེ་དེ་བས་ཆ་
ཡོངས་སུ་རྒྱུགས་པའི་ཐ་མ་ལྟ་བུར་བྱར་བའི་རྟགས་མཆན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།

བར་གྱི་སྐུ་ཆེ་ཉིལ་པོ་མཆོན་པ་དང་། དེའི་ཉམས་འགྱུར་ནི་མིང་དང་ཆིང་
 རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་དོན་སྤྲོད་ལྡན་པར་བྱེད་པའི་རི་མོ་འབྲི་སྤངས་འདྲ་
 པོ་ཡོད། བོད་ཀྱི་ཐང་གའི་སྐུ་ཅལ་ནང་ཀྱང་གྲིས་ཀྱི་རི་མོའི་ལྷགས་སོན་པ་ནི་
 བོད་ཀྱི་མི་རིགས་གཉིས་ཀྱི་མི་དམངས་ཚོས་རིག་གནས་སྤེལ་རེས་བྱ་རྒྱུར་དེ་
 བས་བྱགས་སྟོན་རྒྱུ་བའི་མཆོན་རྟགས་ཤིག་རེད། རི་མོའི་ལྷགས་སོ་སོར་
 ས་ཁུལ་དང་གྲིས་ཅལ་མི་འདྲ་བའི་སྐུ་གྲིས་ཁོང་ཆའི་རི་མོའི་ཉམས་འགྱུར་
 ལ་ཁྱད་ཆོས་མི་འདྲ་བ་རེ་ལྡན་རུང་། ཁྱོན་ཡོངས་ནས་བཤད་ན་བོད་ཀྱི་
 ཐང་གར་མི་གཞུགས་འབྲི་སྤངས་སམ་བདེ་གསེགས་ཀྱི་སྐུ་བརྟན་འབྲི་སྤངས་
 ཐད་ཞིབ་ཆགས་ཤིང་ཉམས་འགྱུར་ལྡན་ཡོད་པས་ཇི་མ་ཇི་བཞུག་མཆོན་...
 ཐུབ། གཅན་གཟན་དང་། རི་དྲགས། མེ་དྲག་འདབ་ཆགས་བཅས་ཀྱི་
 རི་མོ་འབྲི་སྐབས་ལྷང་དེའི་དབྱིབས་གཞུགས་གང་ལེགས་མཆོན་པ། ཆོན་
 གྲེལ་སྤངས་ལ་དོ་སྤང་བྱས་སྤྲོབས་གསོན་ཉམས་ལྡན་པ་ཞིག་བྱུང་བ། དེར་
 ད་དྲུང་རི་མཆར་ལྡན་པའི་ཐག་རི་གཡང་གཟར་ཅན་དང་། བེའུ་གམིང་
 སྐགས་གྲིས་དེ་བཞིན་ཆགས་ཡིད་དུ་འོང་བ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོང་བར་...
 བྱེད་པ། སོ་བྱང་དང་། བ་གམ་གྱི་ཁང་བཟང་འབྲི་སྐབས་དེའི་ཉམས་
 འགྱུར་སྐམ་བཟླ་དང་ལྡན་ཞིང་། བཞོད་སྤྱིག་བྱེད་སྤངས་ཐད་བཞིན་ཆགས་
 ཉེན་སྐྱབས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་བཅས་སོ། ལྷལ་ལྡངས་འབྲི་སྐབས་མིག་རྒྱངས་
 རིང་བ་དང་། ཁྱོན་ཡོངས་ལ་བཟུང་། རྒྱང་གས་གསལ་པོར་མཐོང་བ་
 བྱེད་པའི་བྱེད་ཐབས་སྤྱད་དེ་རྒྱང་ཐག་རིང་ཐུང་གི་ལྷལ་ལྡངས་ཆང་མ་རི་
 མོ་གཅིག་གི་ཐོག་དུ་གྲིས་ཀྱང་ལྷལ་ལྡངས་ཁག་སོ་སོ་སྤྱིབ་མེད་དུ་མཐོང་
 བ་དང་། བན་རྒྱན་དབར་ཡང་ལྷོ་གཙོ་བལ། ཆོན་བྱགས་ཆེ་རྒྱང་།
 གདགས་སྤྱིབ་རྒྱུ་མཐུན། ཁོངས་སྤྱོད་། ཐབ་སྐྱབས་སྐགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་
 དམ་ཟབ་བྱས་སྤྲོབས་རི་མོར་བར་ཐག་རིང་བའི་འཆར་སྤང་འཆར་ཐུབ།
 ཞིབ་ཕྱི་འབྲི་སྤངས་ཐད་མང་ཆེ་བ་སྟོན་ལ་གཞུགས་དབྱིབས་ཞིབ་ཆགས་...
 རང་སྐུ་གྲིས་བྱས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ཆོན་གྲེལ་ནས་མཆོན་ཐབས་བྱེད་ཀྱི་
 ཡོད། རྒྱལ་ལྡངས་ཁ་གས་དབེར་ན་རི་རྒྱང་དང་། སྤྱོན་པ། སོ་བྱང་།
 བ་གམ་གྱི་ཁང་བཟང་སྐགས་ལ་ཆོན་མདངས་རྣམ་པར་གྲག་པས་མཛོས་...
 བར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ཐང་ག་ནི་མིང་དང་ཡོན་ཀླུལ་རབས་ཀྱི་གོང་དུ་མང་ཆེ་བ་
 ས་གནས་ཁག་གི་དམངས་ཚོད་ཀྱི་རི་མོ་བས་ཁ་ཐོར་དུ་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན་
 བ་དང་། གྱི་ལའི་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པར་རྒྱ་ལའི་ཆ་མ་སྐུ་ཐུང་ལུ་
 བ་ངག་དབང་ཚོ་བཟང་ལྟ་མཆོའི་སྐབས་ས་གནས་ཁག་དུ་སྐད་ལྟགས་་་་
 ཡོད་པའི་རི་མོ་བ་གཅིག་ལྟར་བྱས་དྲེ་ཆེད་མངགས་ཐང་གའི་རི་མོ་འབྲི་
 འགོ་འཇུགས་ཤིང་། ད་ལྟ་ཅི་ཕོ་བྱང་དུ་ཉར་ཆགས་བྱས་པའི་ཐང་ག་
 མང་པོ་ཞིག་ནི་དུས་སྐབས་དེར་དམངས་ཚོད་དུ་སྐད་ལྟགས་ཡོད་པའི་རི་
 མོ་བས་བྱིས་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་རིམ་རྒྱ་ལའི་སྐུ་ཐུང་བདུན་པ་བསྐལ་བཟང་
 ལྟ་མཆོས་ཀྱང་བྱེད་ཐབས་དེ་སྐད་ནས་ཐང་ག་དང་ཐུབས་རིས་འབྲི་རུ་་་་
 བཅུག་ཡོད། མང་ག་ཞི་དེའི་ཐོག་རི་མོ་བ་རིམ་བཞིན་སྐྱིག་འཇུགས་བྱས་

རིག་གནས། རི་མ། བཟོ་ཆུལ། དེ་བཞིན་རང་བྱུང་གི་ཆན་རིག་སྐྱེས་ཤིང་།
ཞིབ་འཇུག་བྱ་བ་ལྟ་བུར་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་དེ་དཔྱད་གཞི་མཆོ་ཡོད་པ་
འདྲར་བྱས་ཡོད།

ཐོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་དུས་ལྷན་རིང་པོའི་ནང་ཚས་ལུགས་ཀྱི་ཤུགས་
ཀྱིན་ཐོབ་པ་པའི་དབང་གིས་དེའི་བསམ་སྒྲུབ་ལྟར་རིང་མི་ནམས་ཀྱི་བསམ་
སྒྲུབ་དབང་དུ་བསྐྱར་བ་དང་། དེའི་བྱེད་སྒྲུབ་མི་ནམས་ཀྱི་འཆོལ་བའི་ནང་
གནས་བབ་མངོན་གསལ་དོན་པོ་ཞིག་བཟུང་ ཡོད་པའི་ཐོད་ཀྱི་རིག་པ་
གནས་ལ་ཚས་ལུགས་ཀྱི་རྟགས་ ཐམ་ཐོབ་པའི་པོ་ཡིན་པས་རི་མ་འང་དེ་
བཞིན་ནོ། ཐང་གའི་ནང་དོན་གཙོ་བོ་ནི་ཚས་ལུགས་ཀྱི་བརྒྱུད་བྱ་མཚན་
ཡོད་པ་དཔེར་ན། སངས་རྒྱུ་དང་། བྱང་མེམས། ཚས་རྒྱུང་སྤྱང་མ་
བཅས་ཀྱི་སྐྱེ་བརླན་དང་། ཚས་འཆད་པའི་རི་མ། དམོན་པ། ཚས་
ལུགས་ཀྱི་མི་སྒྲ། ཚས་ལུགས་ཀྱི་བཤད་ཆུལ། སངས་རྒྱུ་ཚས་ལུགས་ཀྱི་
གཏམ་རྒྱུད་དང་ལྟ་སྤྱད་སྐྱེས་པ་ཀོད་པའི་ཐང་གས་བསྒྲུབས་གྲངས་ཀྱི་
བརྒྱ་ཆ་བརྒྱད་ཅུ་ཡན་བཟུང་ཡོད། དེས་མ་ཆད་དེ་ཐང་ཐོད་འདི་ཉིད་
“ཚས་སྤྱད་ཟུང་འབྲེལ”ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ ཐུ་གནས་པར་བརྟེན་པོ་རྒྱས་ཀྱི་
འབྲེལ་རྒྱས་དང་ཚས་ལུགས་ བྱང་སྤྱོད་གཉིས་ ཁ་བྲལ་ཐོབ་པའི་དང་།
འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་ཐོད་ཀྱི་ ཡོ་རྒྱས་སམ་རང་བྱུང་གི་ཆན་རིག་མཚན་
པར་བྱེད་པའི་ཐང་ག་ཡིན་ན་ ཡང་ཆང་མར་ཚས་ ལུགས་ཀྱི་ནམ་པ་ཤུགས་
ཆན་ལྟར་ཡོད། ཚས་ལུགས་ནི་བསམ་པའི་འདུ་གཤིས་ཤིག་ཡིན་གཤིས་
དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཆང་གཞི་ངས་ཅན་ཞིག་གི་ཐོག་བྱང་བ་ཡིན་ལ།

ཚོགས་ཀྱི་ཡོ་རྒྱས་སྤྱང་ཆུལ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། མ་ཁེ་སྐས་(དེ་ཀེར་གྱི་
མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ མཐའ་དཔྱད་སྒྲུབ་བ) ཞེས་པའི་ནང་གི་སྤྱིར་གཞི་ནང་
“ཚས་ལུགས་ནང་གི་ཐུག་བསྐུལ་ ནི་དངོས་ ཡོད་ཀྱི་ཐུག་བསྐུལ་གྱི་མཚན་
བྱེད་ཅིག་ཡིན་ལ་དངོས་ ཡོད་ཀྱི་ཐུག་བསྐུལ་དེ་རིགས་ལ་སྐོལ་སྤྱོད་སྒྲུབ་པ་
ཞིག་ཀྱང་ཡིན”ཞེས་མཚུབ་སྟོན་གནང་ཡོད། དེ་ལྟར་ཡིན་ནའང་ཚས་
ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚུལ་དེས་མི་རབས་རྗེས་ མར་ཅ་འགངས་ ཉ་ཅང་ཆེ་པའི་ཡོ་
རྒྱས་ཀྱི་ཤུལ་བཞག་དངོས་རྒྱུ་བཞག་ཡོད་པས་ དེ་དག་ལ་ང་ཚས་མཐོང་
ཆན་བྱེད་དམོས་ངས་རེད། དེར་བརྟེན་ང་ཚས་ཐོད་ཀྱི་ཐང་ག་གཅིས་
བསྐྱེས་པར་དུ་བསྐྱར་དེ་རྒྱ་ཆའི་སྤྱོད་པ་པོར་སྤྱན་བསྐྱར་བྱ་བྱ་དང་།
དེའི་དམིགས་ལུལ་ནི་ཐང་གའི་སྤྱི་ཚུལ་དེ་མེ་ཡང་ལྟ་བུར་བརྟེན་ནས་མི་
ནམས་ཀྱིས་ཤུལ་བཞག་དངོས་རྒྱུ་རིག་ཐང་དངོས་ལ་ངས་འཛིན་དང་
དཔྱད་ཞིབ་བྱ་བྱ་དེ་ཡིན།

ཐོད་ཀྱི་ཐང་ག་གི་རིམ་ ལྟར་པའི་སྒྲོ་ནས་ འབྲེལ་སྤྱོད་ཐང་ས་
དང་པོ་ཡིན་པ་དང་། ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་ཀ་བྱེད་འགོ་འཇུགས་མ་ཐག་
པ་ཡིན་ཁར་ང་ཚོའི་ཤེས་ཆ་དང་དམའ་བ་དང་དུས་ཆེད་ ཐུང་བས་སྒྲོན་ཆ་
དང་ནོར་འཁྲུལ་ཡོང་ངེས་ ཡིན་གཤིས་སྤྱོད་པ་པོ་ནམས་ནས་དག་བཅས་
ཡོད་པ་ལྟ།

རིག་འཛིན་རྟོ་རྟེ་ མཚུ་ཁམ་ཀུའི་ མེ་ཤེས་དབང་ཐུག་བཅས་ནས།
སྤྱི་མ་ ༡༩༩༧ ལོའི་ཟླ་ ༥ པར།

དཀར་ཆག

- [illegible]

- [illegible]

序 言

仁增多吉 欧朝贵 益西旺久

藏族是我国一个具有悠久历史的民族。藏族人民创造的光辉灿烂的民族文化，是中华民族文化遗产的重要组成部分，唐卡又是藏族文化中著名的一种宗教艺术。

西藏唐卡是用彩缎装裱而成的卷轴画，具有鲜明的民族特点、浓郁的宗教色彩和独特的艺术风格，历来被藏族人民视为珍宝。

唐卡的品种和质地多种多样，但多数是在布面和纸面上绘制的。这种唐卡，先将白布绷在木框上，涂上一层胶质白灰，再用滑石磨平，然后勾勒作画。还有许多是刺绣、织锦、缂丝和贴花等织物唐卡。刺绣唐卡是用各色丝线绣成，凡山水、人物、花卉、翎毛、亭台、楼阁等均可刺绣。织锦唐卡是以缎纹为地，用数色之丝为纬，间错提花而织造。贴花唐卡是用各色彩缎，剪裁成各种人物和图形，粘贴在织物上，故又称“堆绣”。缂丝唐卡是用“通经断纬”的方法，用各色纬线仅于图案花纹需要处与经丝交织，视之如雕镂之象，风貌典雅，富有立体装饰效果。缂丝是我国特有的将绘画移植于丝织品上的特种工艺品。这些织物唐卡，质地紧密而厚实、构图严谨、花纹精致、色彩绚丽，富有强烈的装饰性。有的还在五彩缤纷的花纹上，把珠玉宝石用金丝缀于其间，珠联璧合，金彩辉映，格外地显得灿烂夺目。西藏的织物唐卡多是内地特制的，其中尤以明代永乐、成化年间传到西藏的为多，后来西藏本地也能生产刺绣和贴花一类的织物唐卡了。另外还有

一种是印刷着色唐卡，先将画好的图像刻成雕板，用墨印于薄绢或细布上，然后着色装裱而成。这种唐卡，笔画纤细，刀法遒劲，设色多为墨染其外，朱画其内，层次分明，别具一格。

唐卡起源于何时，有待进一步的考查。但就西藏的绘画艺术而言，其历史大体可以追溯到吐蕃以前。在昌都卡诺新石器时代遗址上出土的文物就已出现了原始的绘画艺术。到了公元七世纪初，赞普松赞干布（公元617—650年）统一全藏，揭开了西藏历史新的一页。松赞干布先后与尼泊尔赤尊公主、唐文成公主联姻，加强了政治、经济和文化的联系。两公主进藏，分别由尼泊尔和中原内地带去大量的佛教经典、营造工艺、历法星算、医药书籍以及大批工匠等，对西藏文化的发展起了积极的推动作用。在吐蕃王朝时期，相继修筑了雍布拉康宫、布达拉宫、帕崩卡宫、强巴明久林宫、秦浦宫、扎玛宫、庞塘宫等华丽的宫殿，建筑规模空前。为装饰这些宏伟壮丽的宫室，需要更多的人来从事绘画活动，这无疑地促进了西藏绘画艺术的发展。据五世达赖所著《大昭寺目录》一书记载：“法王（松赞干布）用自己的鼻血绘画了一幅白拉姆女神像，后来蔡巴万户长时期果竹西活佛在塑白拉姆女神像时，作为核心藏在神像腹内。”这幅相传为松赞干布亲自绘制的唐卡虽已不复传世，但从西藏绘画艺术发展的过程来看，唐卡是在松赞干布时期兴起的一种新颖绘画艺术则是可以肯定的。因为这个时期

不但有长期发展起来的壁画艺术作为基础，而且更为重要的是，由于佛教的传入，佛教艺术也随之发展起来。这时单是壁画已不能满足人们的需要，于是一种能随意作画、便于悬挂、易于收藏、有利于宗教宣传的新型画种——唐卡，也就应运而生。从此，在佛教昌盛的西藏，唐卡和壁画并驾齐驱，成为西藏绘画史上两颗光彩夺目的明珠。

公元八世纪中叶到九世纪初，在赤松德赞和赤热巴巾时期，由于吐蕃王室大力扶植佛教，广建寺院，壁画和唐卡也相应地得到发展。到了吐蕃王朝末期，赞普朗达玛灭佛，许多寺院被毁，寺内壁画和唐卡等文物均遭到严重的破坏，后又屡经兵乱，吐蕃时期的壁画中那种古拙、粗犷的风格，只有在大昭寺、桑耶寺等古老寺院中尚依稀可见，而幸存下来的唐卡已寥若晨星，也就很难寻觅了。

公元九世纪中叶，吐蕃王朝灭亡以后，西藏地区长期陷于分裂割据的局面，社会经济遭到严重的破坏，文化发展十分迟缓。到了元代，西藏地方政权萨迦王朝受命管理西藏事务，为元朝敕封的十三个万户之首，但萨迦王朝并未能统一全藏，各万户都有相对的独立性，绘画艺术前进的步伐也不太大。所以，宋元时期的唐卡，流传下来的已十分罕见。宋代的唐卡，本书选了三幅，其中二幅是在内地定做的缣丝唐卡，另一幅是绘画唐卡。元代的唐卡仅选二幅，莲花网目观音像，是这时期的代表作，画面不求工细华丽，而以淡彩烘染为主。

明清两代，中央政府为了加强对西藏地方的统治，采取敕封西藏首领的办法，明封八王，清封达赖、班禅及各呼图克图即是这种管理的具体实施。这些措施对西藏社会的安定和经济、文化的发展都是有利的，西藏的唐卡艺术也随之发展到了一个新的高峰。这个时期的唐卡主要有三个

特点：一是唐卡的数量明显增多，二是形成了不同风格的画派，三是出现了绘画组织。从现存的唐卡来看，绝大部分都是明清时期的作品。

西藏不同画派的出现，是西藏绘画长期发展的结果，也是西藏绘画艺术更趋成熟的表现。这个时期，大致先出现门当和青孜两个不同的画派，后来前藏和后藏各有特点的画派也相继形成，而西康地区又形成了不同风格的画派。此外还有专门模仿内地画法的汉风画派。这些不同风格的画派，促进了唐卡艺术的蓬勃发展，形成了百花齐放、竞相斗艳的局面。大体说来，前藏的唐卡构图严谨，笔力精细，善于刻画人物的内心世界。图26三世佛像，生动地表达了释迦牟尼谈经说法的神情意态。图44、45两幅罗汉像，落笔雄劲而敷色凝重，细腻地刻画了大阿罗汉为数百弟子说法的神态以及弟子们企求早脱“苦海”的急切心情。后藏的唐卡用笔细腻，风格华丽，构图讲究，笔力饱满。例如图120吉祥天母像，画面复杂，着色浓艳，线条精细，几乎不见毫迹，这种浓艳细密的画风属于工笔重彩之类。西康画派是介于前藏画派与汉风画派之间的一个画派。例如图69—73宗喀巴应身像即属于这一画派的风格。画面留有一定的空白，注意经营位置，讲究笔墨情趣，敷色淡雅，以取得“如兼五彩”的效果。汉风画派是模仿内地绘画的一个流派。例如图28、29两幅释迦牟尼画传，以精练的构图，简洁的笔法，勾画出释迦牟尼从降生到成佛的经历，其风格与明清写意派相似。在西藏唐卡艺术中，这种汉风画派的出现标志着汉藏两族人民文化交流的进一步加强。西藏各个画派由于地区不同和擅长互异，其绘画风格也就各具特色。但总的说来，西藏绘画唐卡，画人物、佛像，笔精而有神韵，形象栩栩如生；写走兽花鸟，则精于勾勒，注意设色，姿态生动；配奇石山景，峰峦峭拔，气势雄伟；

绘宫殿楼阁，格调稳重，布置壮丽。在取景布局上，视野广阔，用鸟瞰全局和散点透视的手法，把远近景物组织在一个画面内，而各景物间又有它自身的透视关系。利用景物的轻重主次、干湿浓淡、阴阳向背、虚实疏密等关系加以联系，使画面有咫尺千里之感。具体的画法多用细笔填彩晕染的方法，即先用精细的线条勾勒轮廓，再用各种艳丽的对比色彩填充或晕染。有些背景如山水、云彩、宫室、楼阁等用类似金碧山水的画法加以烘托。

西藏唐卡，在明清以前大多是由各地民间画工分散绘制的；到公元十七世纪，五世达赖阿旺罗桑嘉措时期，开始把各地著名画师集中起来，专门从事唐卡的绘制，现在布达拉宫收藏的很多唐卡就是这一时期民间著名画师绘制的。以后七世达赖格桑嘉措也采取这种办法绘制唐卡和壁画。在这个基础上，画工逐渐组织起来，发展成为“拉日白吉杜”近似内地的行帮一类的绘画组织。此外，各大寺院的唐卡，一部分是由施主供奉，另一部分则是寺内有绘画才能的喇嘛绘制的。过去，寺院是西藏文化的荟萃之地，许多高僧不但是深受崇敬的佛学大师，而且又是出类拔萃的绘画能手。著名的萨迦班智达贡嘎坚赞，曾为萨迦北寺画过壁画——文殊菩萨像。格鲁派始祖宗喀巴也曾画过一幅自画像寄给居住在青海的母亲。以后，诸如克珠杰、五世达赖阿旺罗桑嘉措等，也画过唐卡。此外民间的画师也很多，例如前藏的洛扎丹增罗布，后藏的曲银嘉措、绒巴索朗结布、江央罗布等，都是公元十七世纪著名的绘画大师。我们从本书选入的绘画唐卡中，足以窥见历代西藏画师在绘画艺术方面的卓越技巧和才能。

唐卡制成后，还要用纸或绢托裱背面，画面四周用彩缎拼成画框，两端加硬木轴心，地脚轴心安有轴头，画面上还覆有可以揭起的薄绢及等

长的双条彩带。唐卡装裱后，一般还要延请喇嘛念经加持，并在唐卡背面盖上喇嘛的金汁或朱砂手模。

西藏唐卡的题材是多方面的，有取材于西藏社会历史和生活习俗的历史画和风俗画，也有反映西藏天文历法和藏医藏药的唐卡。据史作画、以画言史是西藏唐卡的一个显著特点。反映西藏历史的唐卡，有通史性的，即作者把西藏各个历史阶段的重大事件，一件件形象地描绘出来，并加以必要的文字说明，扼要地介绍了西藏历史的概貌。有的是以断代性的历史为题材的唐卡，即描绘某一历史阶段的几个重要片段，说明有关的历史事件。还有一种人物传记唐卡，是把某个重要历史人物（包括宗教人物）一生中的突出活动表现出来。西藏有一种街头说唱艺人叫“喇嘛玛尼”，经常携带这类文学历史唐卡，串街走巷，讲述西藏的历史故事，很受群众欢迎。此外，还有以描绘自然科学为内容的唐卡，反映了一定的科学知识。例如本书选入的两幅天体日月星辰运行图（图4、5），每个行星分别画有象征十二天宮的动物图形，并按照各自的轨道运行。这类唐卡不仅是西藏近代的绘图作品，也是研究近代天文历算的重要文物。有关藏医方面的唐卡，本书选入了十幅，包括医学原理、人体结构、经络穴位、医疗器械、各种药物等。藏医藏药已有两千年左右的历史，是祖国医药学伟大宝库中的重要组成部分，早在公元八世纪就有《四部医典》等医药学典籍问世。公元十七世纪，第斯桑结嘉措时期，集中了洛扎丹增罗布等各地著名画师，系统地绘制了一套完整的医药唐卡，共七十九幅，这在世界医药史上也是罕见的。

唐卡在西藏社会上的应用是极为广泛的，社会名流大多珍藏有数量不等的传世唐卡，贫民百姓，或出自信仰，或为了某种纪念，也要聘请画

师绘制唐卡供奉。在寺院里，唐卡更是必备的庄严之具，每个殿堂，甚至僧舍，都悬挂着数量不等的唐卡。这些数量极为可观的唐卡，作为文化遗产，它为我们研究西藏历史、宗教、文化、绘画、工艺以及自然科学等，提供了极为重要的实物资料。

西藏社会长期处在宗教的影响之下，宗教思想一直统治着人们的头脑，宗教活动在人民的生活中占有突出的地位，因此，西藏的文化必然会打上宗教的烙印。西藏的绘画也不例外，唐卡的主要内容就是反映宗教这一主题的，诸如佛像、菩萨像、护法神像、说法图、宗教寺院、宗教人物、宗教教义、佛教故事和宗教神话等，约占西藏唐卡总数的百分之八十以上。并且，由于西藏过去是“政教合一”的社会，历史的发展与宗教的传布有着不可分割的联系，因此，即使是描绘西藏历史或反映自然科学方面的唐卡，也都带有

浓厚的宗教色彩。然而，宗教作为一种意识形态，是在一定的经济基础上产生的，是一种社会历史现象，正如马克思在《〈黑格尔法哲学批判〉导言》一文中所指出的，“宗教的苦难既是现实苦难的表现，又是对这种现实苦难的抗议”。即便如此，但作为宗教艺术，却为后人留下了极为重要的历史遗产，这是值得我们珍视的。正因为这样，我们才把西藏唐卡选辑出版，以飨读者。我们的目的还在于通过唐卡艺术这扇窗户，让人们去认识、探索这份遗产的真正价值。

唐卡作为一种宗教画卷，过去很少有人对之进行深入的探讨。西藏地处偏僻，唐卡对内地读者来说，也属前所未见。现彙纂出版，在国内仅是首次，实为学术界之一大喜事。读者得此，足供鉴赏，观其一端，即知大体，唯编辑时间仓促，水平所限，纰缪难免，尚希读者不吝指教。

一九八四年五月

图版目次

1 斯巴霍	33 释迦牟尼画传
2 四大洲及风火水土图	34 释迦牟尼画传
3 须弥山图	35 释迦牟尼画传
4 天体日月星辰运行图	36 释迦牟尼画传
5 天体日月星辰运行图	37 释迦牟尼画传
6 香巴拉图	38 释迦牟尼画传
7 西藏人的起源图	39 释迦牟尼画传
8 松赞干布画传	40 释迦牟尼神变图
9 松赞干布画传	41 释迦牟尼神变图
10 松赞干布画传	42 七佛之一释迦牟尼像
11 金城公主进藏图	43 十六罗汉像
12 赤松德赞画传	44 巴怛拉罗汉像
13 赤松德赞画传	45 罗睺罗罗汉像
14 赤松德赞画传	46 罗汉像
15 三代法王像	47 罗汉渡水图
16 拉龙白多行刺朗达玛图	48 六庄严二胜者像
17 大昭寺	49 堪洛却松三尊像
18 桑耶寺	50 堪洛却松三尊像
19 温乡石头宫殿	51 觉俄仲松三尊像
20 桑噶古托	52 仲敦巴像
21 十二镇魔寺	53 马尔巴译师像
22 布达拉宫及大昭寺	54 米拉日巴像
23 扎什伦布寺	55 米拉日巴画传
24 无量光佛像	56 塔布拉杰像
25 三世佛像	57 噶玛巴·都松钦巴像
26 三世佛像	58 玛吉拉准像
27 三世佛像	59 萨迦贡噶宁布像
28 释迦牟尼画传	60 萨迦贡噶坚参像
29 释迦牟尼画传	61 帕巴洛追坚村像
30 释迦牟尼画传	62 贡塘喇嘛向像
31 释迦牟尼画传	63 布顿·仁钦主像
32 释迦牟尼画传	64 上师供奉图

65	宗喀巴画传	103	白度母像
66	宗喀巴画传	104	绿度母像
67	宗喀巴及其早期八弟子像	105	声律学师承像
68	宗喀巴像	106	多吉丹佛塔
69	宗喀巴应身像	107	聚莲塔
70	宗喀巴应身像	108	菩提塔
71	宗喀巴应身像	109	吉祥塔
72	宗喀巴应身像	110	神变塔
73	宗喀巴应身像	111	天降塔
74	一世达赖像	112	和解塔
75	四世班禅像	113	胜利塔
76	五世达赖像	114	涅槃塔
77	五世达赖像	115	时轮坛城
78	弟斯桑结嘉措像	116	无量光佛坛城
79	弟斯桑结嘉措像	117	十六罗汉坛城
80	六世班禅像	118	静息观音坛城
81	九世班禅像	119	吉祥天母像
82	桑德结松三神像	120	吉祥天母像
83	朗久旺丹图	121	吉祥天母像
84	时轮金刚像	122	十二护法女神像
85	密集金刚像	123	尸陀林主像
86	金刚喜像	124	拉母仓巴护法神像
87	大威德怖畏金刚像	125	东方持国天王像
88	大威德怖畏金刚像	126	南方增长天王像
89	三空行母像	127	西方广目天王像
90	空行母佛土图	128	北方多闻天王像
91	作明佛母像	129	医药师承像
92	作明佛母像	130	食行药察图
93	弥勒佛像	131	胚胎发育图
94	弥勒佛土图	132	病态诊治图
95	莲花网目观音像	133	脉络图
96	四臂观音像	134	穴位图
97	四臂观音像	135	植物药图
98	千手千眼观音像	136	矿物药图
99	千手千眼观音像	137	动物药图
100	大白伞盖佛母像	138	医疗器械图
101	大白伞盖佛母像	139	莎朗朗厦
102	帕玛顿月珠巴像	140	四兽和睦图

